

Finansdepartementet
fi.registrator@regeringskansliet.se

Remissyttrande över Idéburen välfärd (SOU 2019:56)

Ert dnr Fi2019/04187/K

Övergripande synpunkter

Inledningsvis konstaterar kammarrätten att det är ett komplext rättsområde som kommuner m.fl. ska tillämpa för att främja det offentligas samverkan med idéburna aktörer. Det gäller såväl ingående av ett IOP som att reservera deltagandet i ett valfrihetssystem eller en upphandling av tjänster. De offentliga aktörerna kommer att ställas inför många gränsdragningsfrågor i förhållande till upphandlingslagstiftningen och det är sannolikt att rättsliga tvister kommer att uppstå. Med hänsyn till detta saknar kammarrätten en utförligare konsekvensanalys av förslagen i betänkandet. Framförallt konsekvenserna för de allmänna förvaltningsdomstolarna, men även för den statliga tillsynen över efterlevnaden av upphandlingslagstiftningen. Ett ökat antal ingående av IOP:er bör innebära en ökad arbetsbörda för Konkurrensverket. Konsekvenserna för domstolarna berörs inte över huvud taget. Kammarrätten utgår från att detta kommer att beaktas i det fortsatta arbetet med betänkandet.

1.1 Förslag till lag om registrering av idéburna aktörer inom offentligt finansierad välfärdsverksamhet

1 § 2

Kammarrätten anser att bedömningen av en organisations syfte blir mer komplicerad genom en ”negativ” definition av organisationens syfte. Även om termen ”allmännyttigt” förekommer i skatterättsliga sammanhang bör det inte vara svårt att definiera begreppet specifikt för länsstyrelsernas prövning av en ansökan om registrering. Avser regeringen i det fortsatta arbetet att överväga särskilda skatterättsliga regler för idéburna aktörer kan dessa regler kopplas till den i betänkandet föreslagna definitionen. Vidare föreslår kammarrätten att punkten 2 kan

kompletteras med ett krav på att den juridiska personen ska driva eller avser att driva en verksamhet. Punkten kan därför formuleras enligt följande: ”2. Bedriver eller avser att bedriva en verksamhet vars syfte är allmännyttigt,”

9 §

Kammarrätten ifrågasätter om det för de aktuella subjekten över huvud taget ska vara möjligt att använda medel som tjänats in under tid det varit registrerat som oegennyttigt för något annat syfte än det altruistiska ändamålet. En möjlighet att ta ut sådana medel efter en viss tid kan missbrukas och leda till att syftet med lagstiftningen förfelas. Begränsningen beträffande värdeöverföringar i 1 § 4 bör därför inte upphöra avseende de medel den juridiska personen erhållit genom ingående av ett IOP. Om den idéburna aktören skulle avregistreras eller upplösas bör återstående medel återlämnas till den offentliga aktören. Alternativt bör regler som motsvarar 7 kap. 11 § stiftelselagen (1994:1220) införas, dvs. att återstående tillgångar ska användas för det ändamål vartill de är bestämda eller för ett ändamål som så nära som möjligt motsvarar detta och i sista hand överlämnas till Allmänna arvsfonden.

12 §

Kammarrätten har i och för sig inget att invända mot den föreslagna kriminaliseringen, men noterar att den föreslagna bestämmelsen framstår som udda. Betänkandet har inte remitterats till någon allmän domstol. Det hade varit värdefullt.

Kammarrätten ifrågasätter också om kriminaliseringen utgör ett tillräckligt verkningfullt instrument för att hindra missbruk. Det får förutsättas att de kontrakt som kommer att ingås inom ramen för IOP kan komma att ha ett mycket högt värde. Det straff som kan följa på att en organisation inte lever upp till krav som följer med en viss registrering torde inte vara tillräckligt för att hantera risken för att oseriösa aktörer utnyttjar systemet. Om en otillåten värdeöverföring gjorts anser kammarrätten att mottagaren ska återlämna medlen till den offentliga aktören, t.ex. införa en möjlighet till talan om återkrav om den offentliga aktören visar att mottagaren borde insett att värdeöverföringen stod i strid med lagen.

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:962) om valfrihetssystem

1 kap. 2 a §

Kammarrättens uppfattning är att den föreslagna bestämmelsen kommer innebära ett ökat antal rättsliga processer, dvs. måltillströmningen kommer att öka för domstolarna. Med hänsyn till att det är fråga om ett komplext rättsområde kommer detta att påverka domstolarnas arbetsbelastning. Kammarrätten förutsätter att detta tas i beaktande i det fortsatta arbetet.

Vidare bör innebörden av ”särskilda skäl” kommenteras och exemplifieras.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling

19 kap. 6 b §

Den föreslagna ändringen kommer, precis som förslaget till ändring i lagen om valfrihetssystem, att innebära en ökad måltillströmning för domstolarna. Kamrarrätten förutsätter att detta tas i beaktande i det fortsatta arbetet.

Övriga synpunkter

Kamrarrätten noterar att det i betänkandet saknas överväganden om de idéburna aktörernas uppgifter behöver skyddas eller om uppgifterna skyddas av någon sekretessbestämmelse i OSL i myndigheternas verksamhet.

Detta yttrande har beslutats av kammarrättslagmannen Anders Bengtsson och kammarrättsrådet Eva Elvingsson (föredragande).

Anders Bengtsson

Eva Elvingsson